

**Odporność na zmęczenie
i pękanie
mieszanek mineralno-
asfaltowych z różnymi asfaltami**

**dr inż. Krzysztof Błażejowski
mgr inż. Marta Wójcik-Wiśniewska**

**IV Śląskie Forum Drogownictwa
13.04.2016 r.**

ORLEN. NAPĘDZAMY PRZYSZŁOŚĆ

Agenda

- Wprowadzenie
- Wytrzymałość zmęczeniowa warstw asfaltowych
  - zjawisko
  - metoda badania 4PB-PR
  - wyniki badań
- Pękanie warstw asfaltowych
  - zjawisko
  - metoda badania SCB
  - wyniki badań
- Wnioski

Wprowadzenie

Nawierzchnie asfaltowe, a szczególnie mieszanki mineralno-asfaltowe stosowane w warstwach dolnych podlegają zniszczeniu w wyniku rozciągania.

Są to przede wszystkim:

- zjawiska zmęczeniowe,
- pęknięcia (odbite, zmęczeniowe, skurczowe itd.).

W dalszej części prezentacji przedstawiamy wyniki badań porównawczych wpływu różnych lepiszczy asfaltowych na odporność warstw dolnych, głównie podbudowy asfaltowej na zniszczenia zmęczeniowe.

Przedstawimy także ogólne porównanie, w jakim stopniu asfalty mogą przeciwdziałać propagacji pęknięcia.

Proces zmęczenia nawierzchni

Zmęczenie nawierzchni asfaltowych

Zmęczenie warstw asfaltowych uznawane jest za podstawowe kryterium projektowania trwałych nawierzchni. Liczba cykli zmęczeniowych (ugięć nawierzchni), jaką może wytrzymać układ warstw asfaltowych jest nazywana „**trwałością zmęczeniową**” (Nf).

Zmęczenie warstw asfaltowych jest procesem powtarzalnych ugięć konstrukcji i wynikających z nich powtarzalnych naprężeń/odkształceń rozciągających na spodzie warstwy podbudowy asfaltowej.

Każde pojedyncze ugięcie nie wywołuje szkody w nawierzchni. Kumulacja setek tysięcy i milionów ugięć powoduje przekroczenie wytrzymałości zmęczeniowej mieszanki mineralno-asfaltowej zastosowanej w podbudowie i inicjację jej pęknięcia.

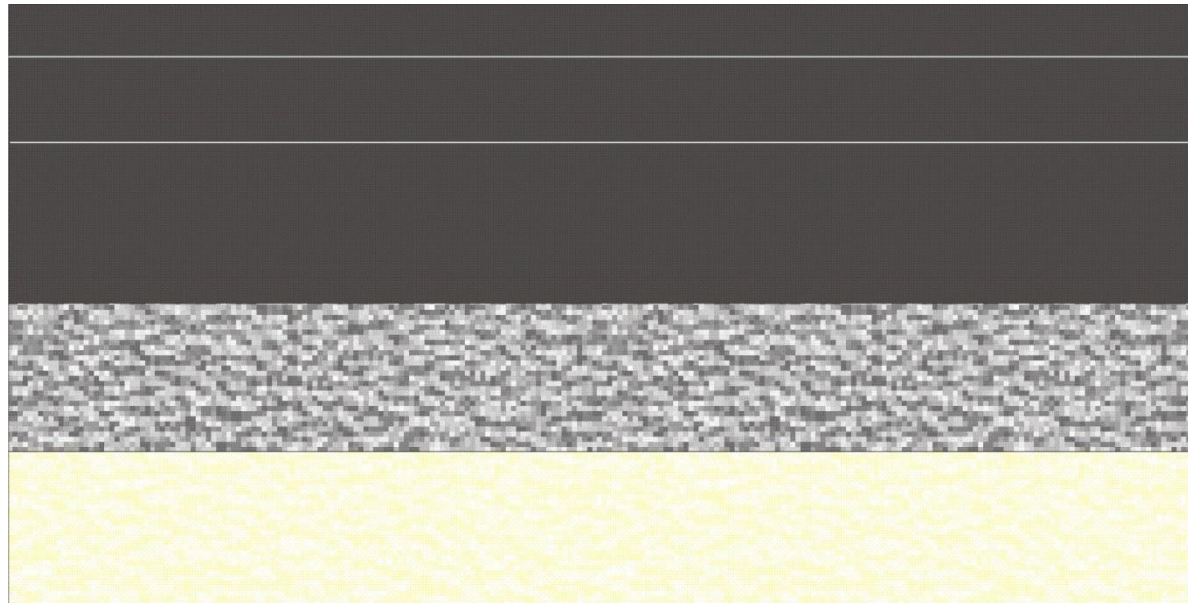
Zmęczenie nawierzchni asfaltowych

Konstrukcja nawierzchni podatnej:

pakiet warstw
asfaltowych

podbudowa
z kruszywa

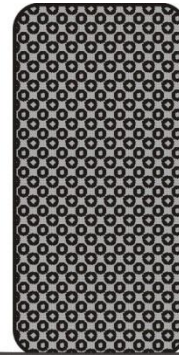
podłoże
ulepszone

Zmęczenie nawierzchni asfaltowych

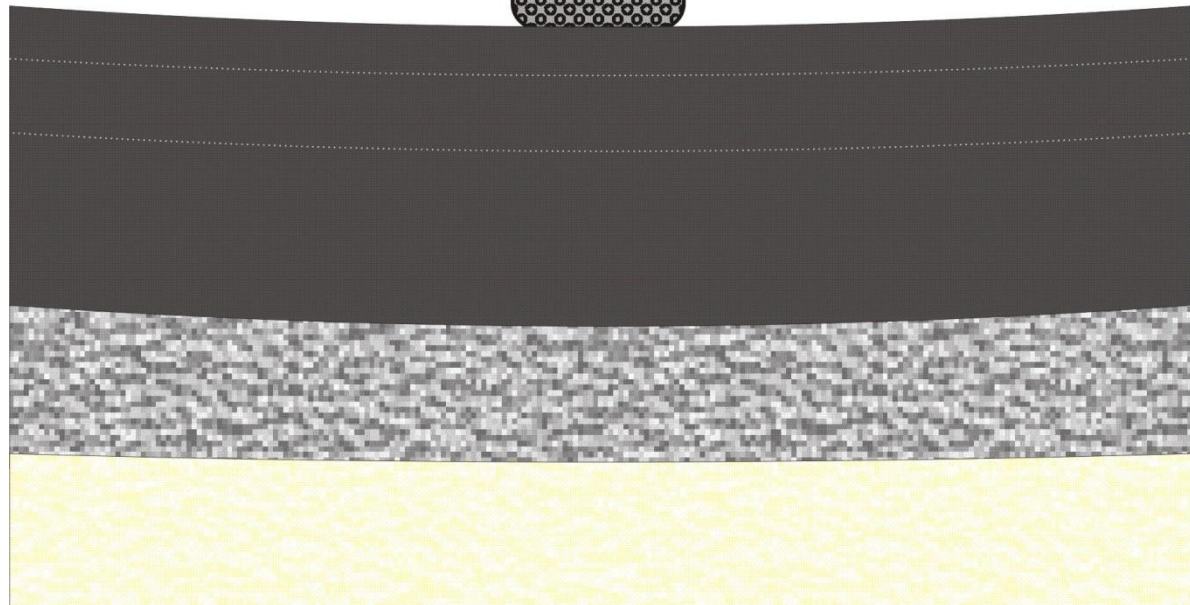
Obciążenie – przejazd koła pojazdu

pakiet warstw
asfaltowych

podbudowa
z kruszywa

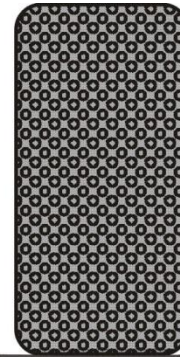
podłoże
ulepszone

Zmęczenie nawierzchni asfaltowych

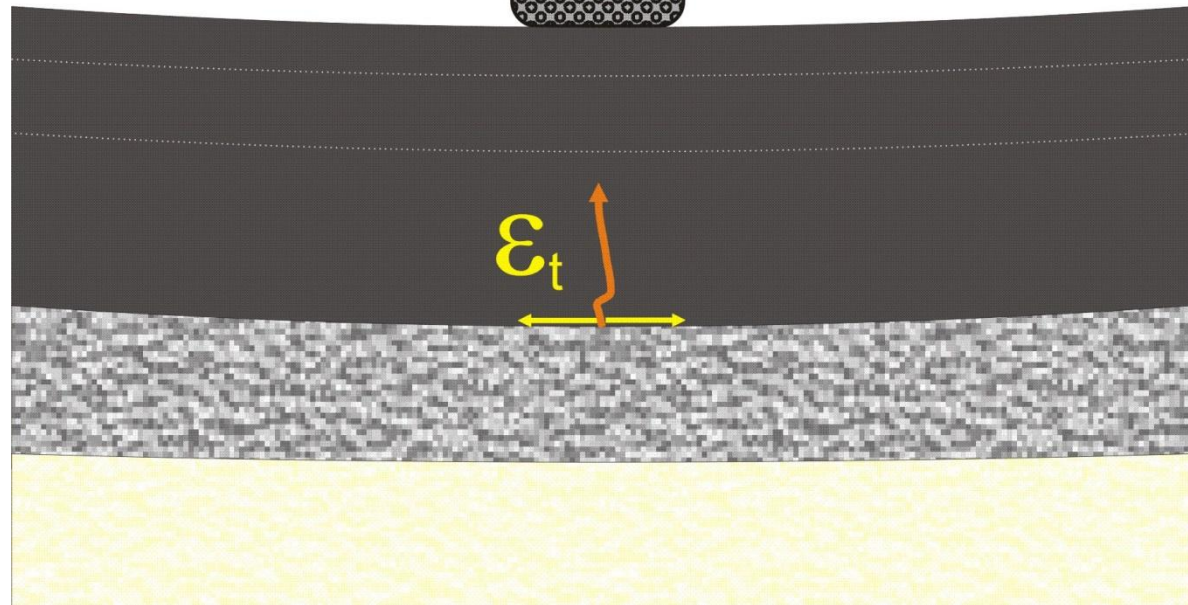
Inicjacja pęknięcia
dolnej warstwy asfaltowej

pakiet warstw
asfaltowych

podbudowa
z kruszywa

podłoże
ulepszone

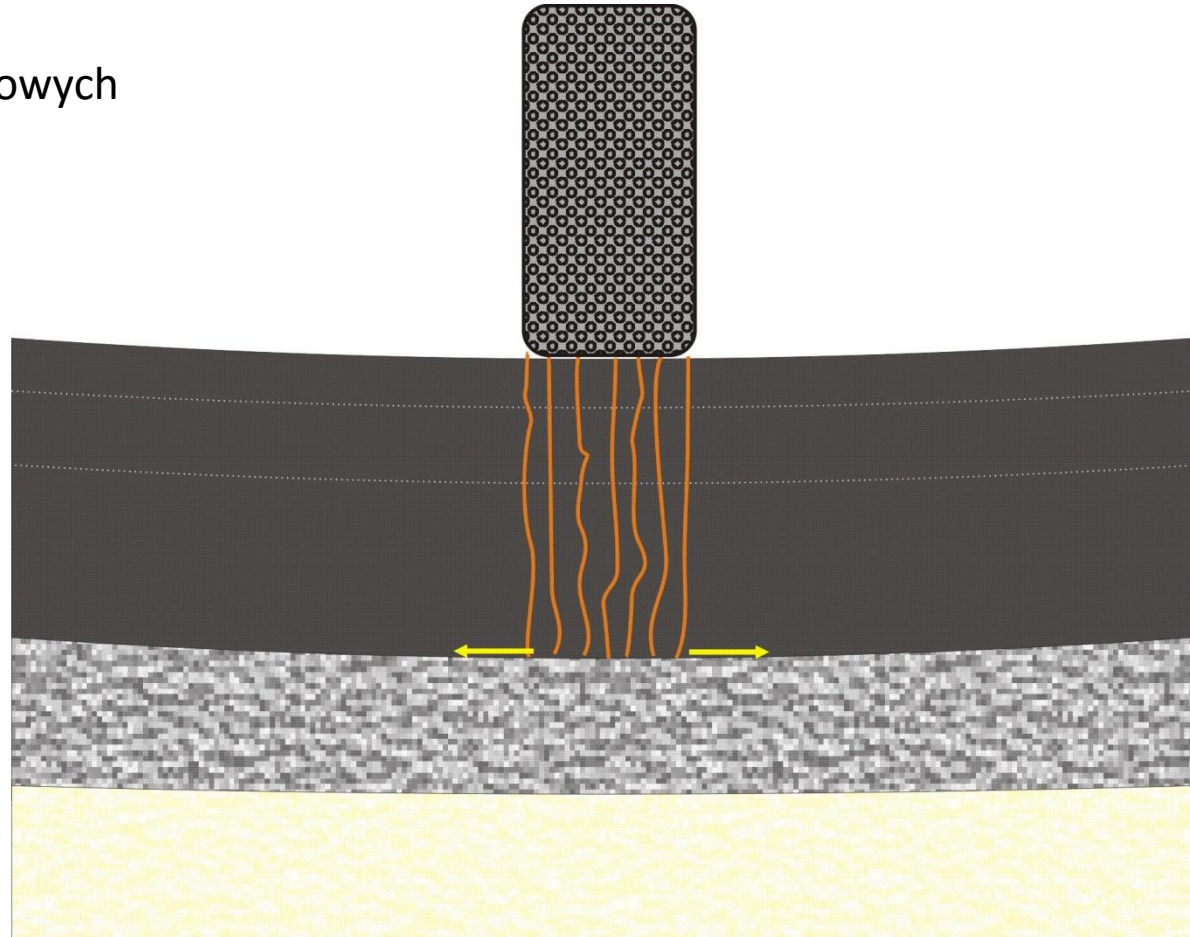
Zmęczenie nawierzchni asfaltowych

Postępujące pękanie
pakietu warstw asfaltowych

pakiet warstw
asfaltowych

podbudowa
z kruszywa

podłoże
ulepszone

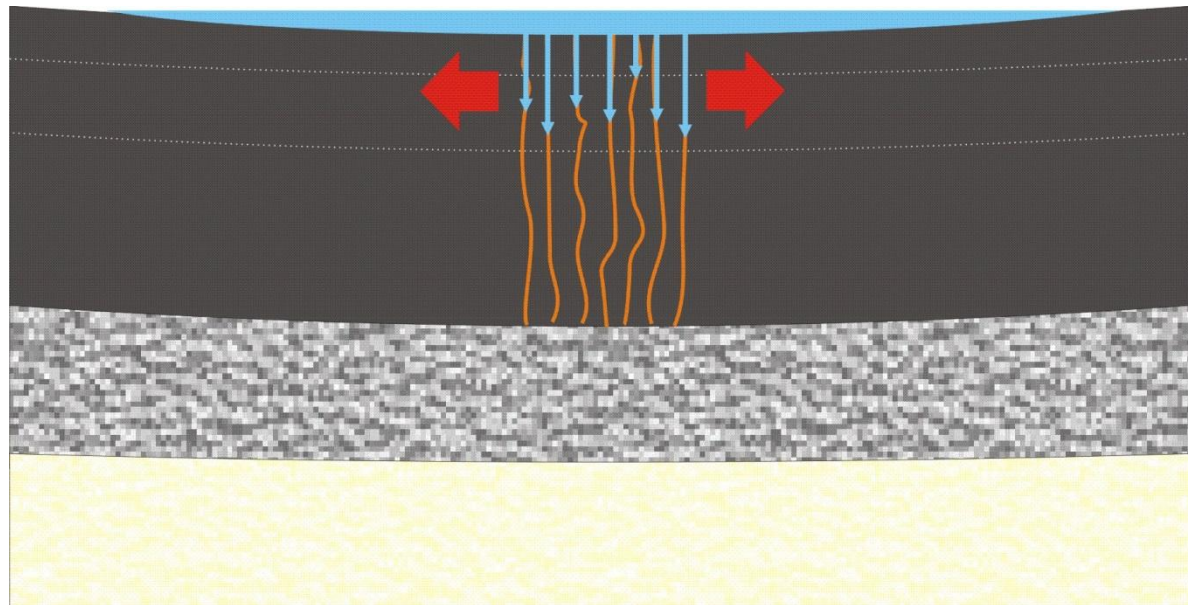
Zmęczenie nawierzchni asfaltowych

Dodatkowe zniszczenia
przez penetrację i zamarzanie wody

pakiet warstw
asfaltowych

podbudowa
z kruszywa

podłoże
ulepszone

Badania zmęczenia mieszanek mineralno-asfaltowych

Badanie zmęczenia próbek

Norma europejska na badanie zmęczenia mieszanek mineralno-asfaltowych EN 12697-24 przewiduje wiele metod (schematów) badawczych.

W naszych badaniach korzystamy z metody 4PB-PR (cztero-punktowe zginanie belki prostopadłościowej). Badanie wykonujemy w 10°C, z częstością ugięć 10 Hz.

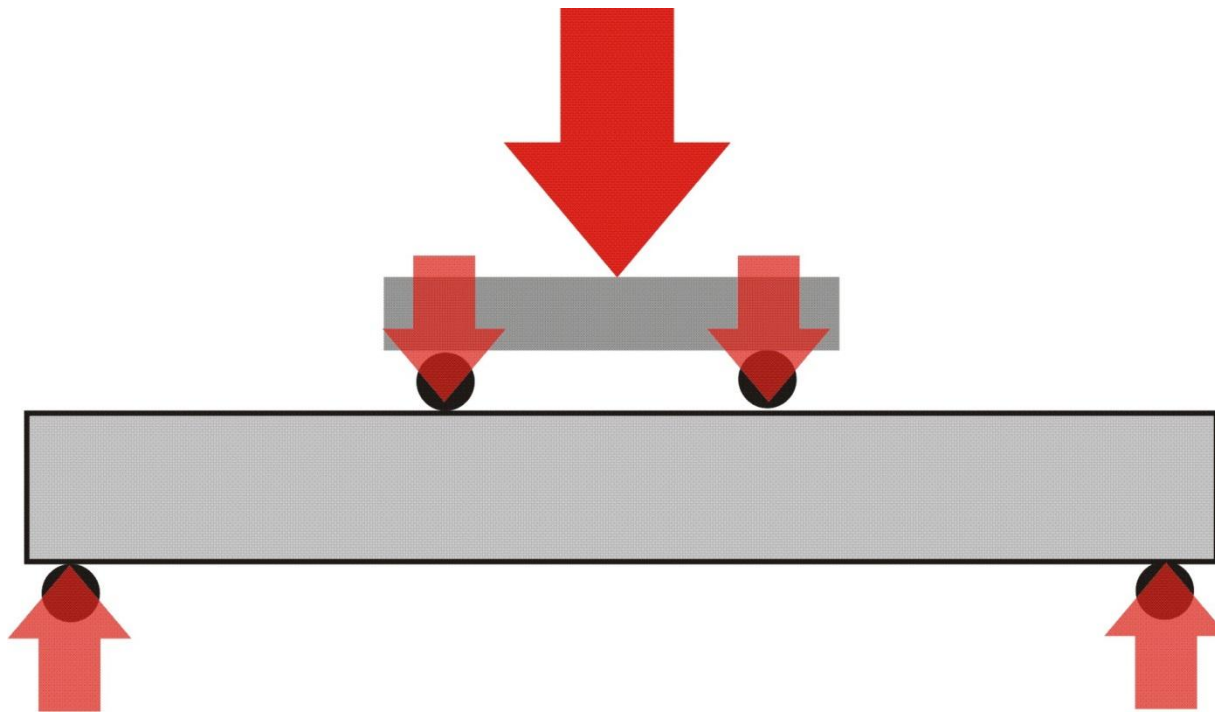
Badanie wykonuje się w tzw. trybie kontrolowanego odkształcenia (ang. *controlled strain mode*), w którym w każdym cyklu zginania próbki musi wystąpić taka sama wielkość odkształcenia rozciągającego (ϵ) w próbce.

Badanie zmęczenia próbek

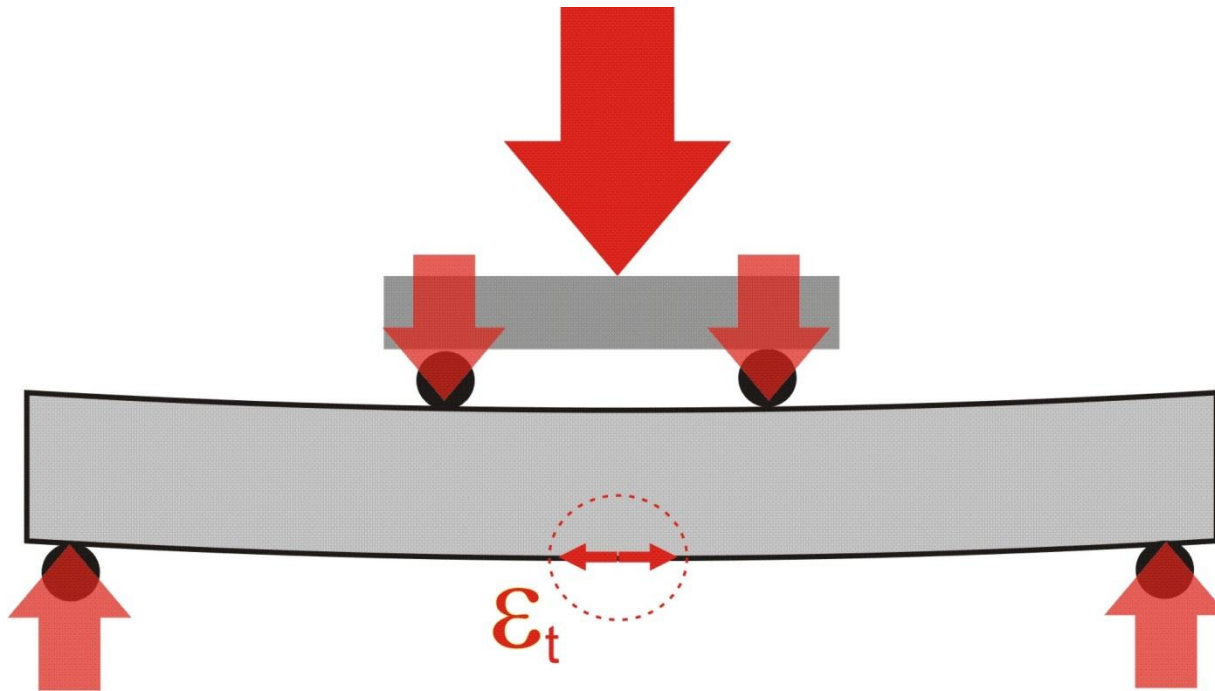
Siła przykładana jest do próbki w czterech miejscach (stąd nazwa 4-punktowe zginanie).

Badanie zmęczenia próbek

Wielkość siły jest tak dobierana przez system obciążenia, aby uzyskać zakładaną wielkość stałego odkształcenia rozciągającego w próbce (ϵ_t).

Badanie zmęczenia próbek

Na początku badania system mierzy wielkość modułu sztywności materiału belki – Smix początkowe.

Badanie kontynuowane jest do chwili aż moduł sztywności belki spadnie o połowę, co świadczy o znacznym wewnętrznym zniszczeniu struktury materiału.

Liczba cykli, którą wytrzyma belka do spadku modułu sztywności o 50% oznaczana jest jako liczba cykli do zniszczenia N_f lub $N_{f_{50}}$.

W celu określenia pełnej charakterystyki zmęczeniowej materiału, wykonuje się takie pomiary dla minimum 3 wielkości zadanego odkształcenia rozciągającego, dla każdej uzyskując wartość N_f .

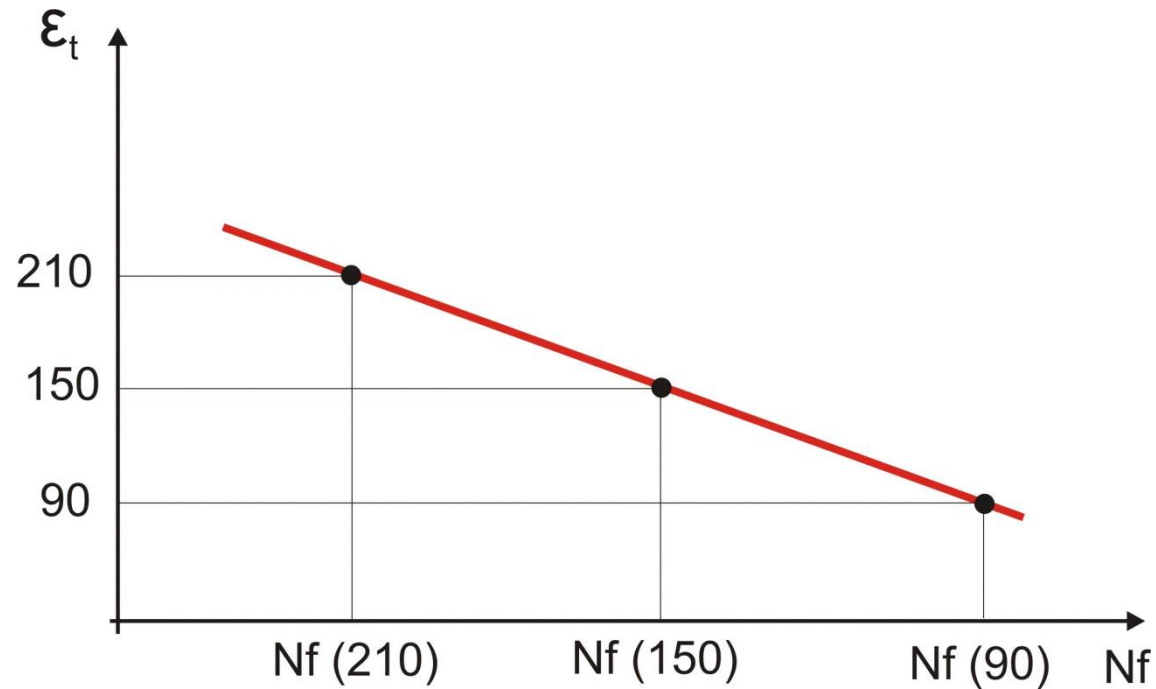
Uzyskanie 3 wartości $N_f=f(\epsilon_t)$ pozwala narysować krzywą zmęczeniową.

Badanie zmęczenia próbek

Wyniki zbiorcze $N_f = f(\epsilon_t)$ prezentujemy jako krzywe zmęczeniowe.
Im wyżej położona jest krzywa zmęczeniowa tym lepiej.

Przykład:

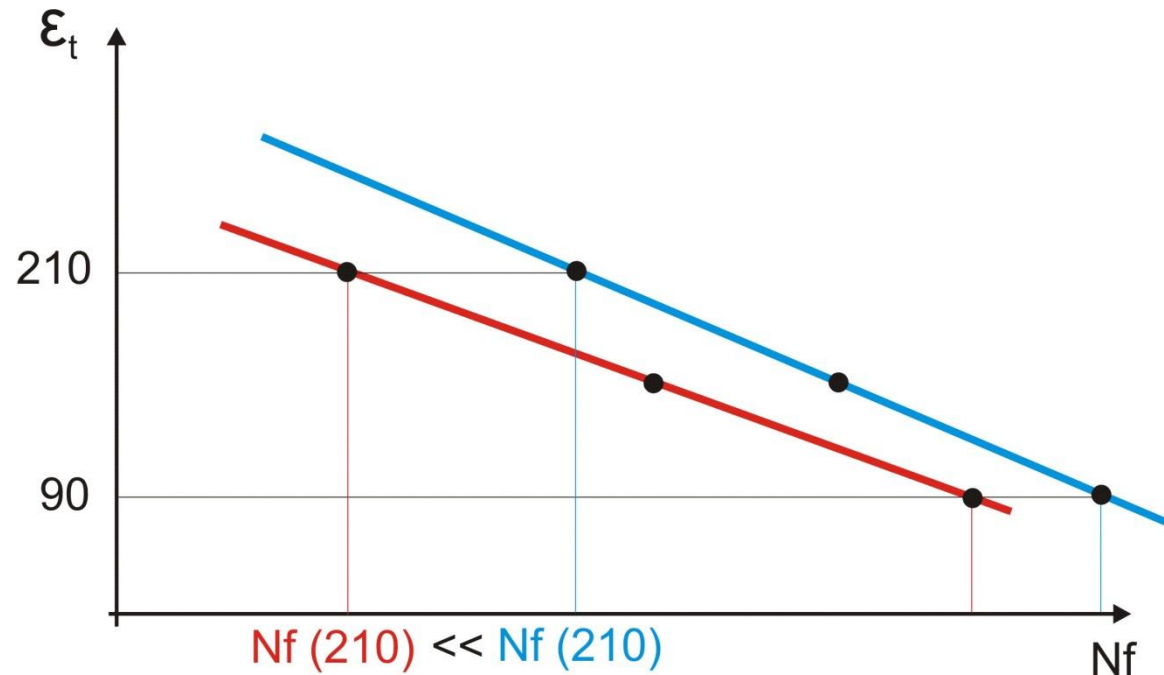

Badanie zmęczenia próbek

Wyniki zbiorcze $N_f = f(\epsilon_t)$ prezentujemy jako krzywe zmęzeniowe.

Im wyżej położona jest krzywa zmęzeniowa tym lepiej. Można w ten sposób porównywać różne mieszanki mineralno-asfaltowe.

Przykład:

Wyniki badań trwałości zmęczeniowej z różnymi asfaltami

Wyniki zmęczenia próbek

Mieszanka mineralno-asfaltowa AC 16 do warstwy wiążącej wg EN 13108-1.

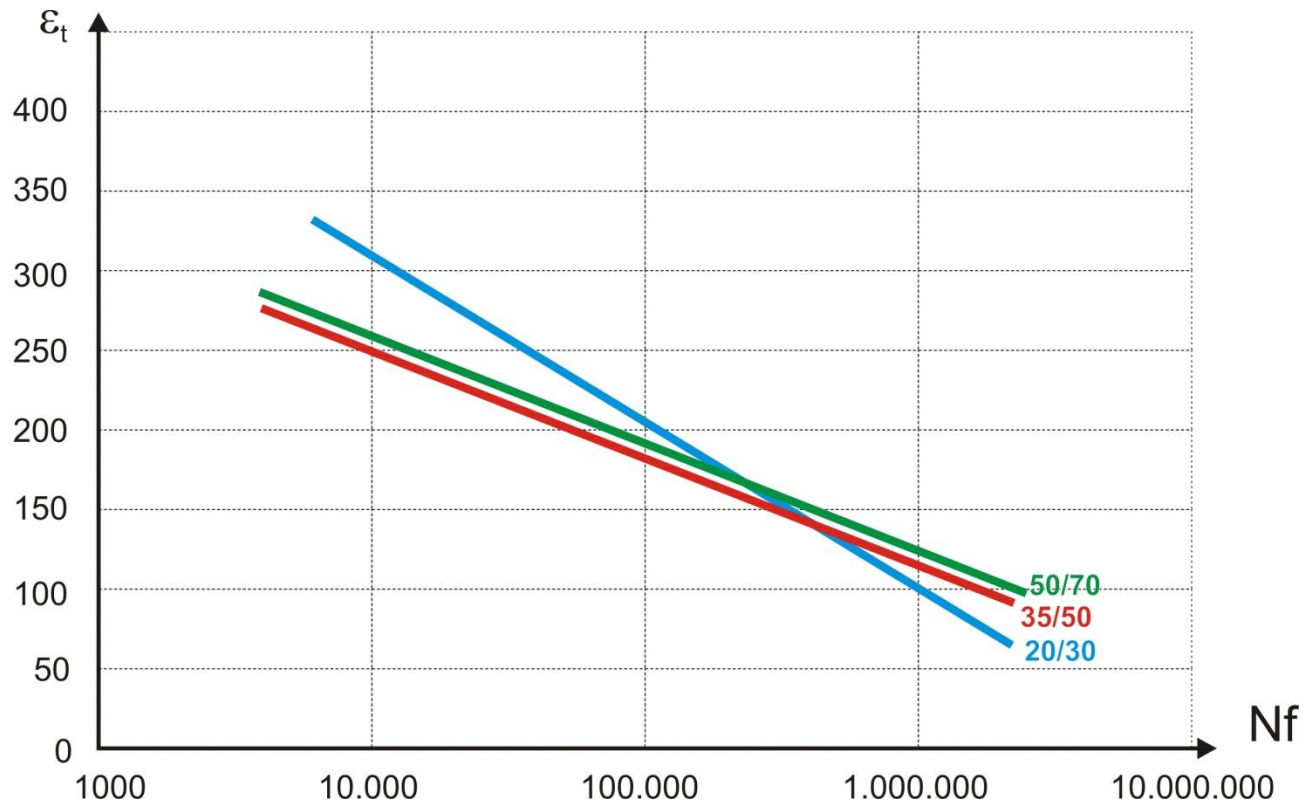
Badane lepiszcza asfaltowe:

- asfalt drogowy 20/30
- asfalt drogowy 35/50
- asfalt drogowy 50/70
- asfalt modyfikowany polimerami ORBITON 25/55-60
- asfalt modyfikowany polimerami ORBITON 45/80-55
- asfalt wysokomodyfikowany polimerami ORBITON 25/55-80 HiMA
- asfalt wysokomodyfikowany polimerami ORBITON 45/80-80 HiMA

Wyniki zmęczenia próbek

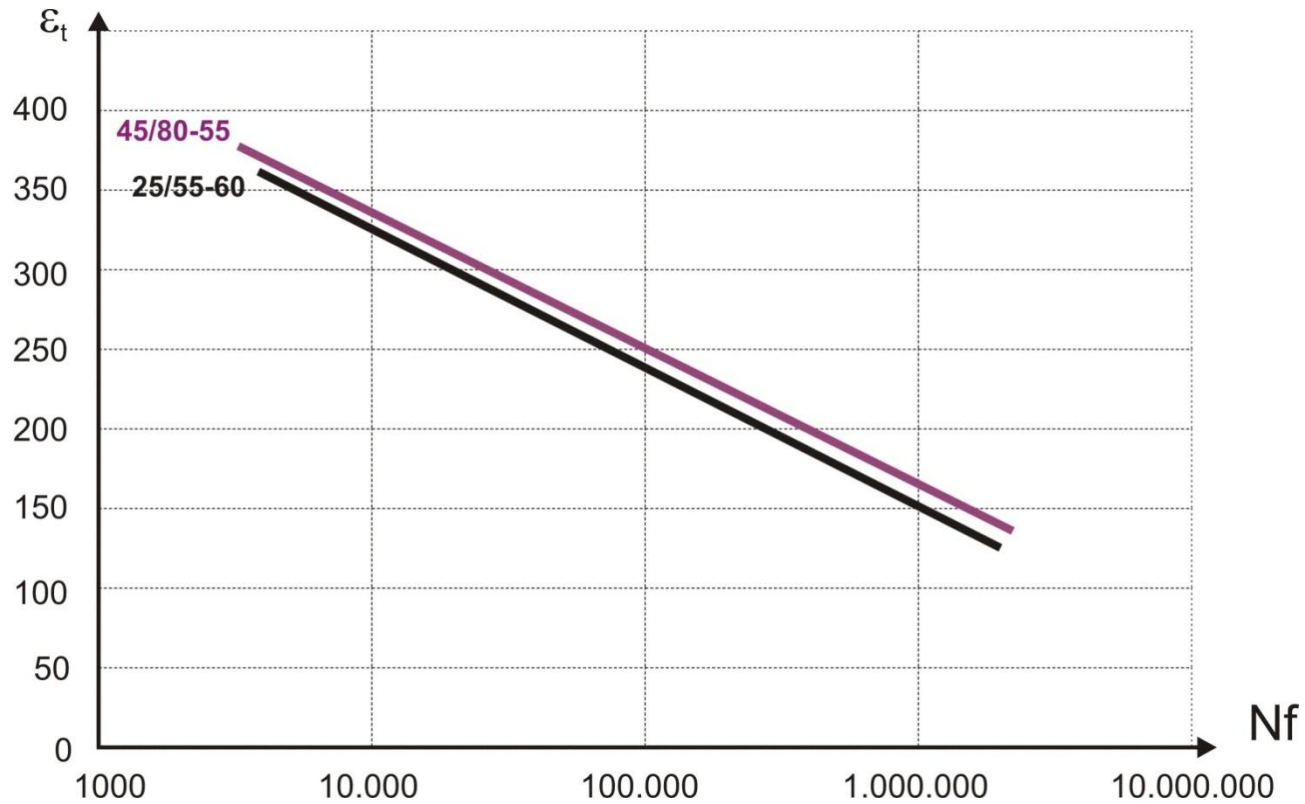
- asfalty drogowe 20/30, 35/50, 50/70

Wyniki zmęczenia próbek

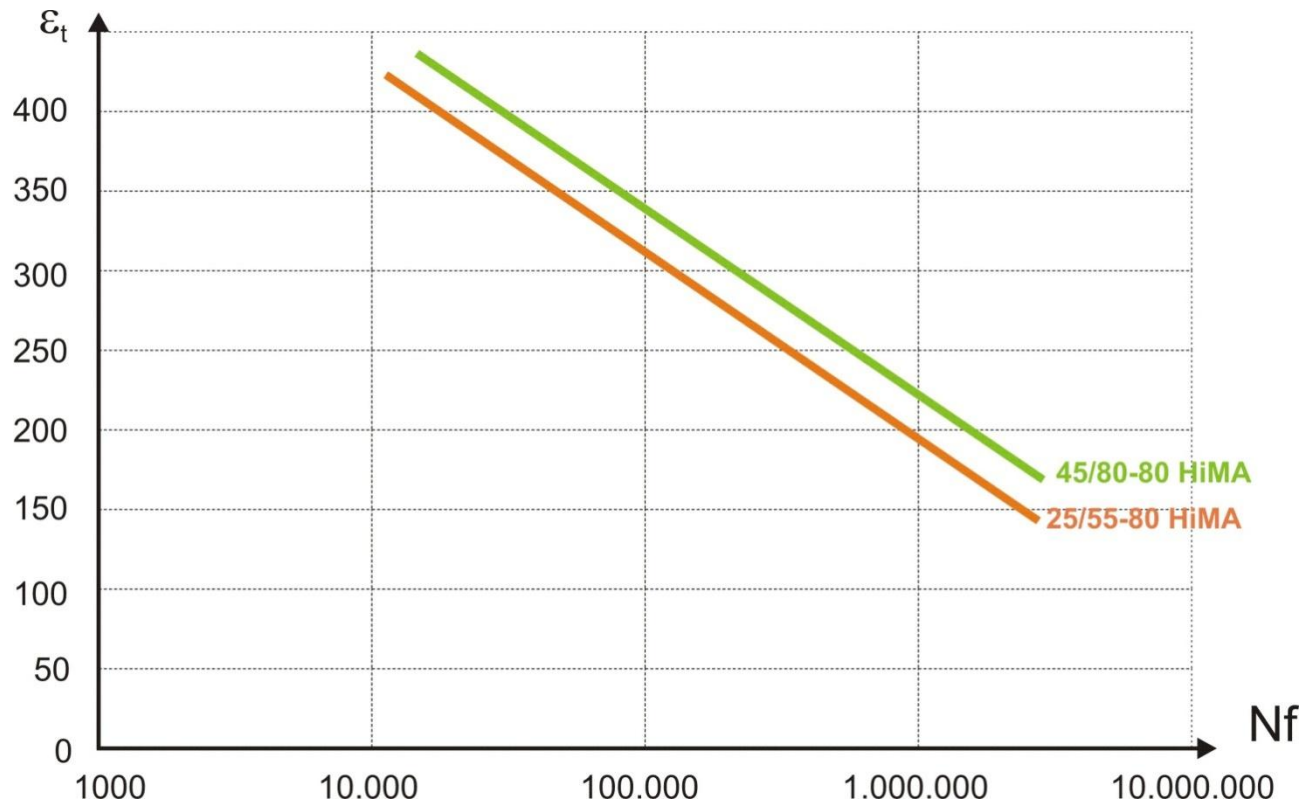
- asfalty modyfikowane ORBITON 25/55-60 i 45/80-55

Wyniki zmęczenia próbek

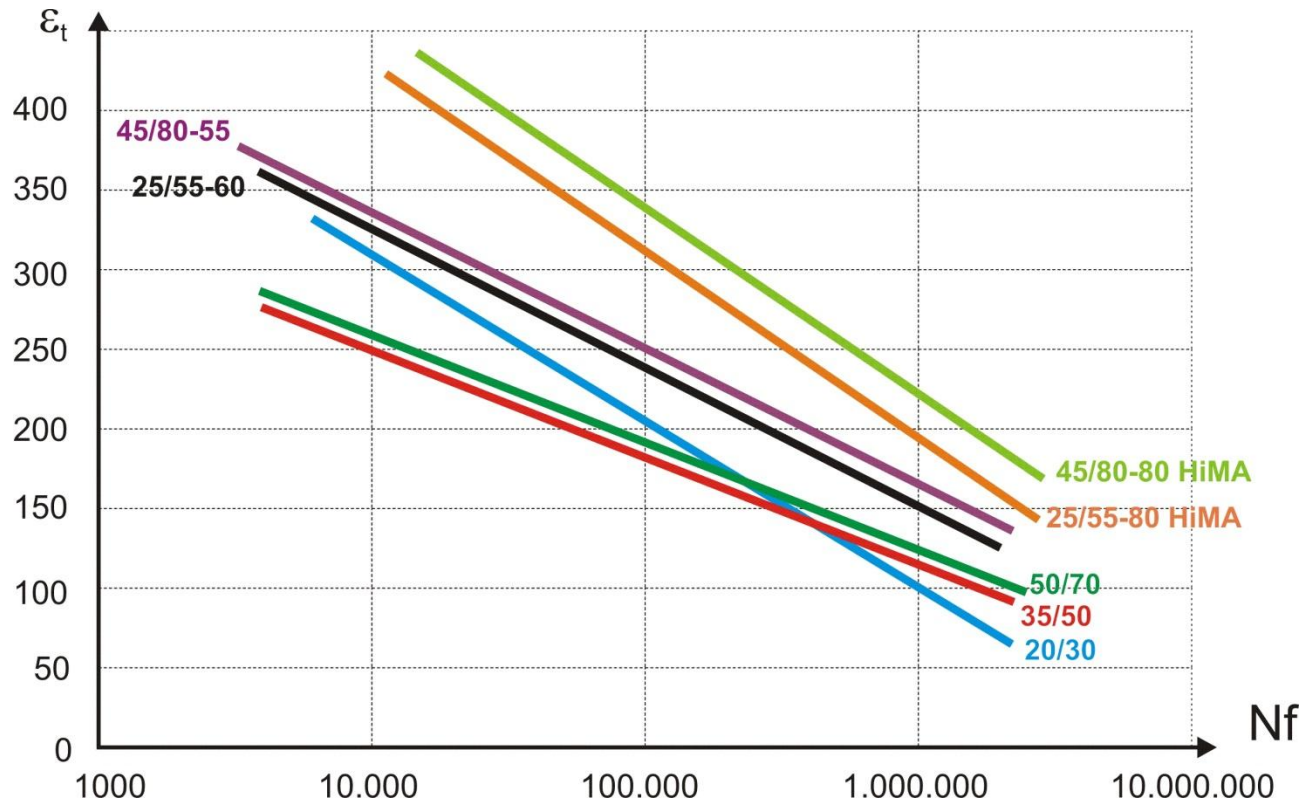
- asfalty wysokomodyfikowane ORBITON HiMA

Wyniki zmęczenia próbek

- wszystkie asfalty

Badania pękania mieszanek mineralno-asfaltowych

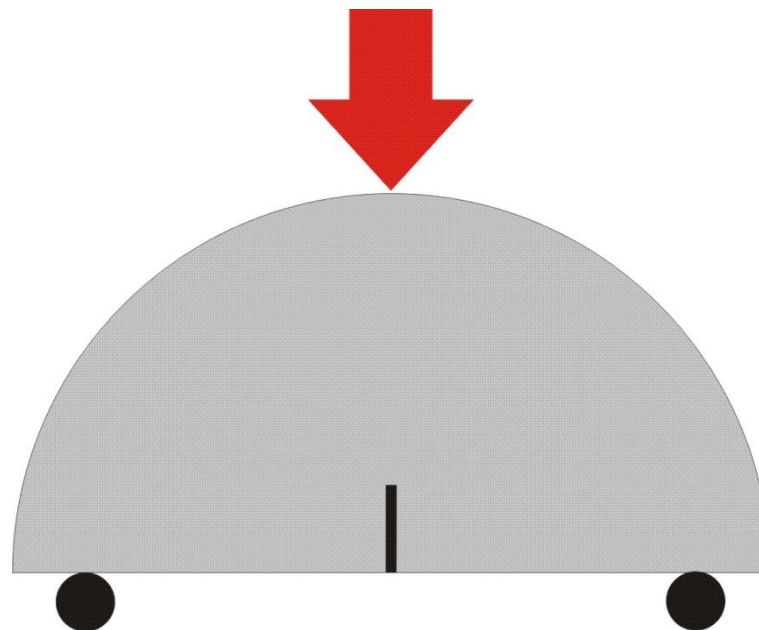

Badanie pęknięcia próbek

Norma europejska na badanie odporności na pęknięcie mieszanek mineralno-asfaltowych EN 12697-44.

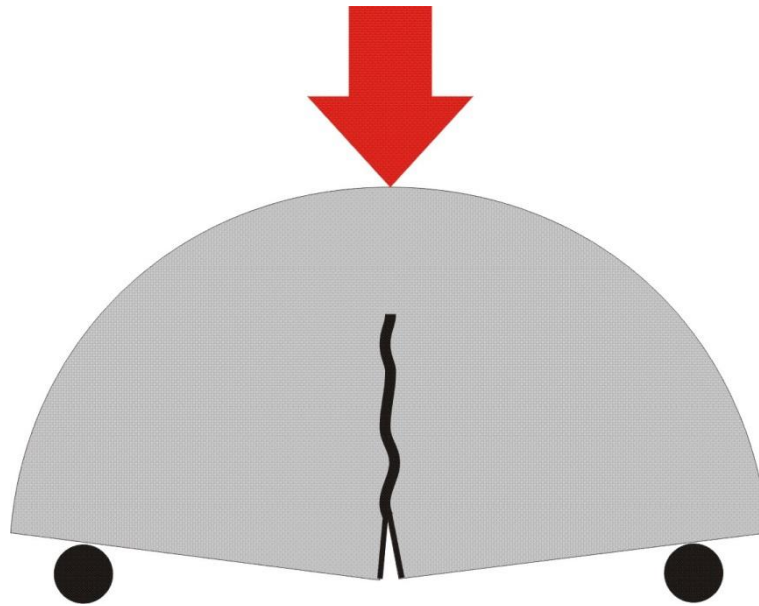
Metoda polega na rozłupywaniu próbki półwałcowej, naciętej. Badanie wykonujemy w 0°C, prędkość obciążenia 5 mm/min.

Badanie pęknięcia próbek

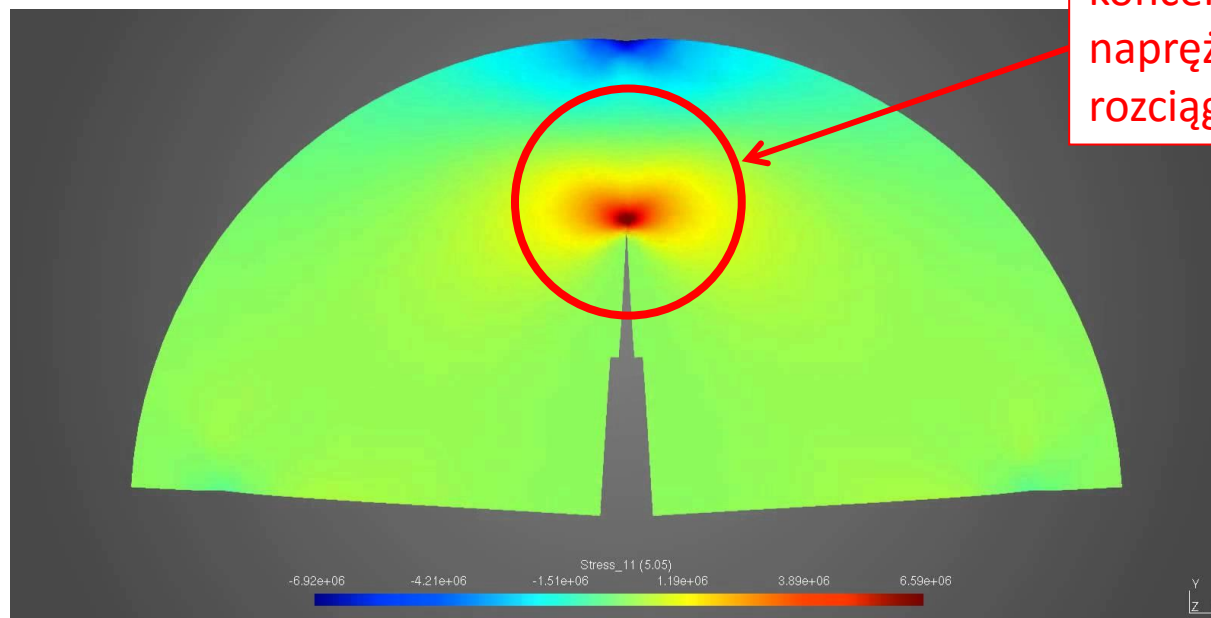
Jako wynik, oprócz zależności siły i przemieszczenia, naprężenia rozciągającego i odkształcenia, oblicza się **wytrzymałość na pęknięcie K_{IC}** .

Badanie pęknięcia próbek

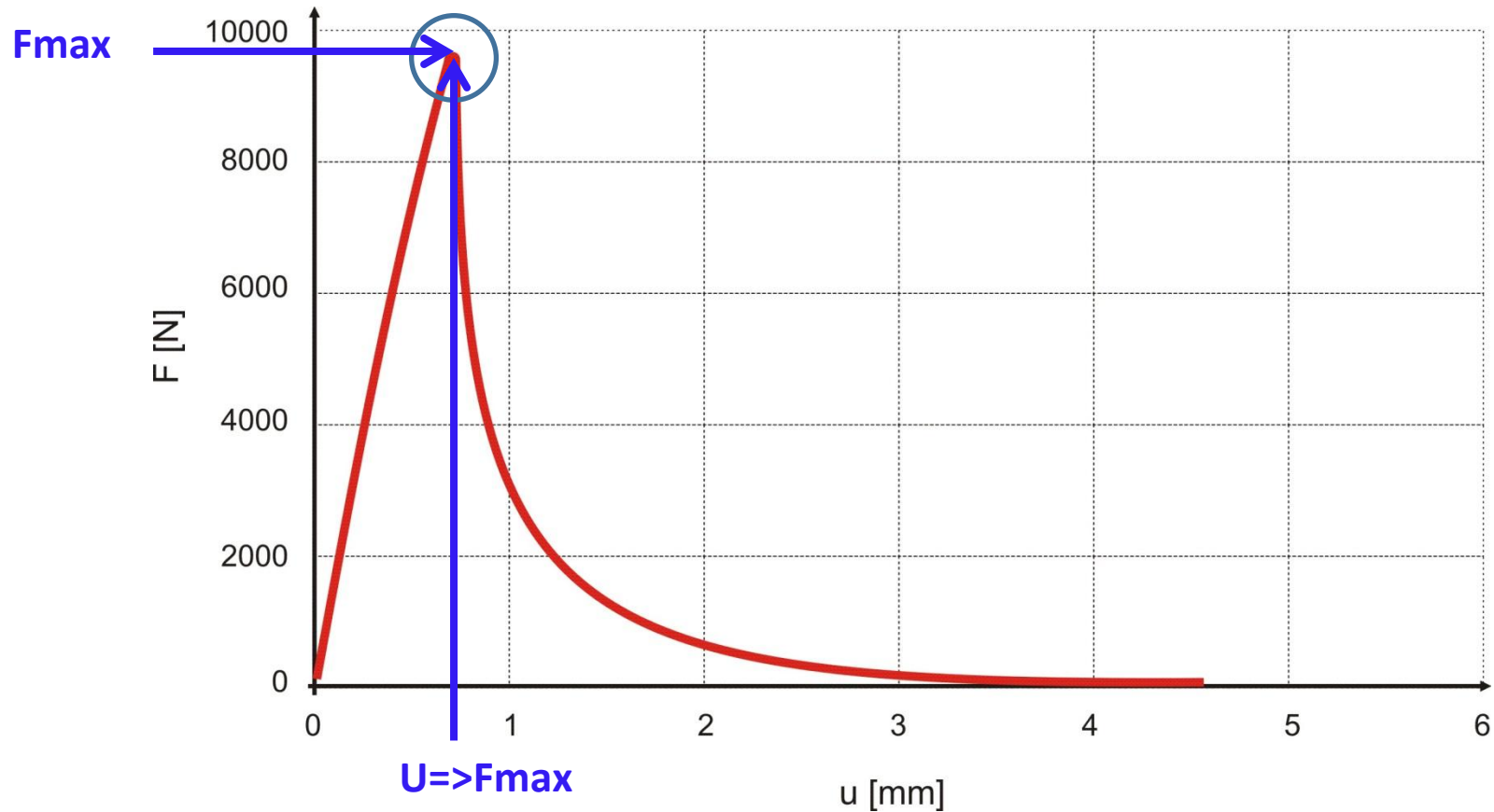
W wyniku obciążania, w próbce generowane są naprężenia rozciągające, skoncentrowane przy sztucznym nacięciu próbki. Pęknięcie propaguje przez próbkę, a czujniki rejestrują siłę i odkształcenie w trakcie testu.

Badanie pękania próbek

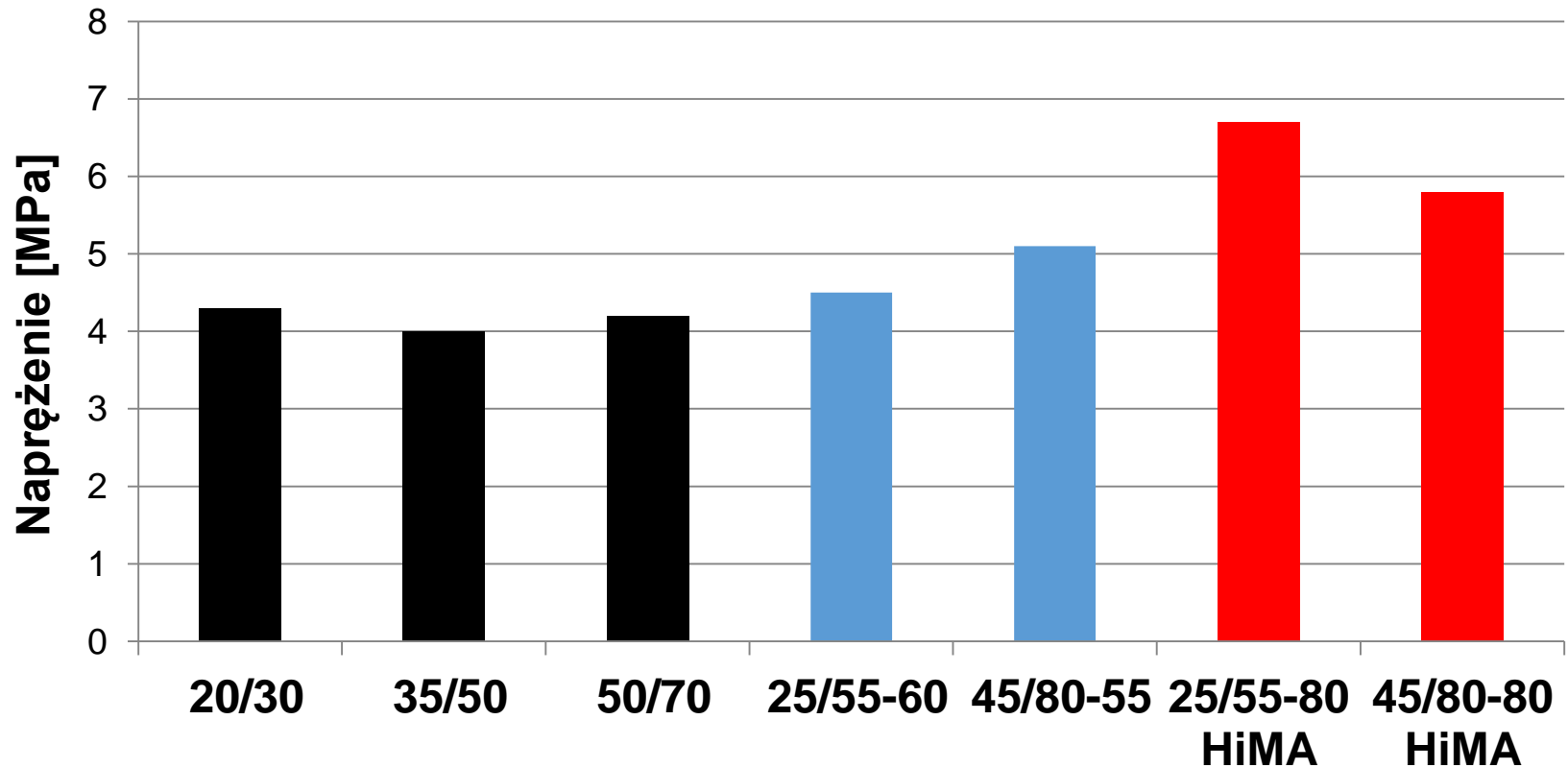
- typowy wykres pękania próbki

Badanie pękania próbek - Maksymalna naprężenie rozłupywania

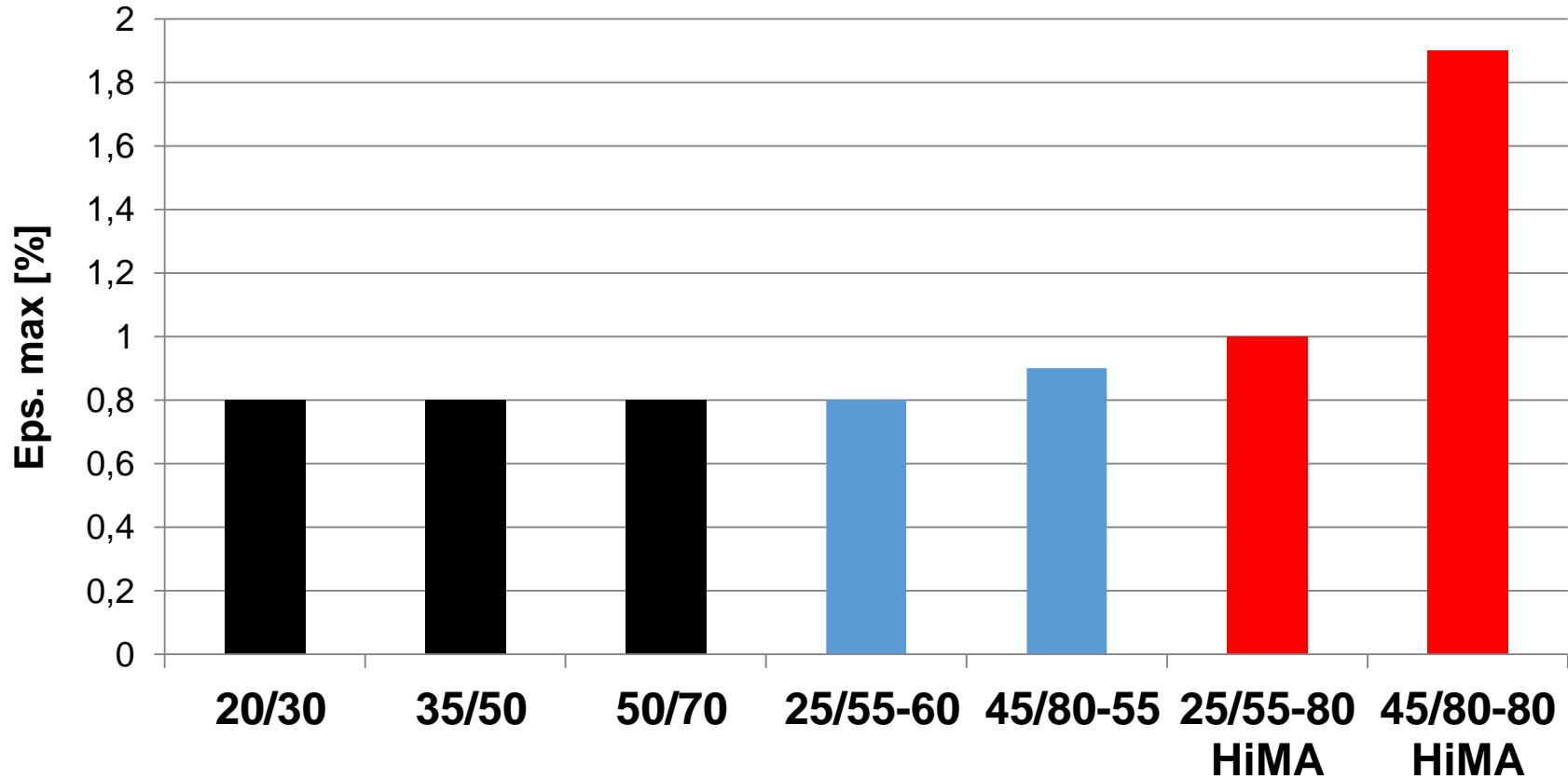
Maksymalne naprężenie

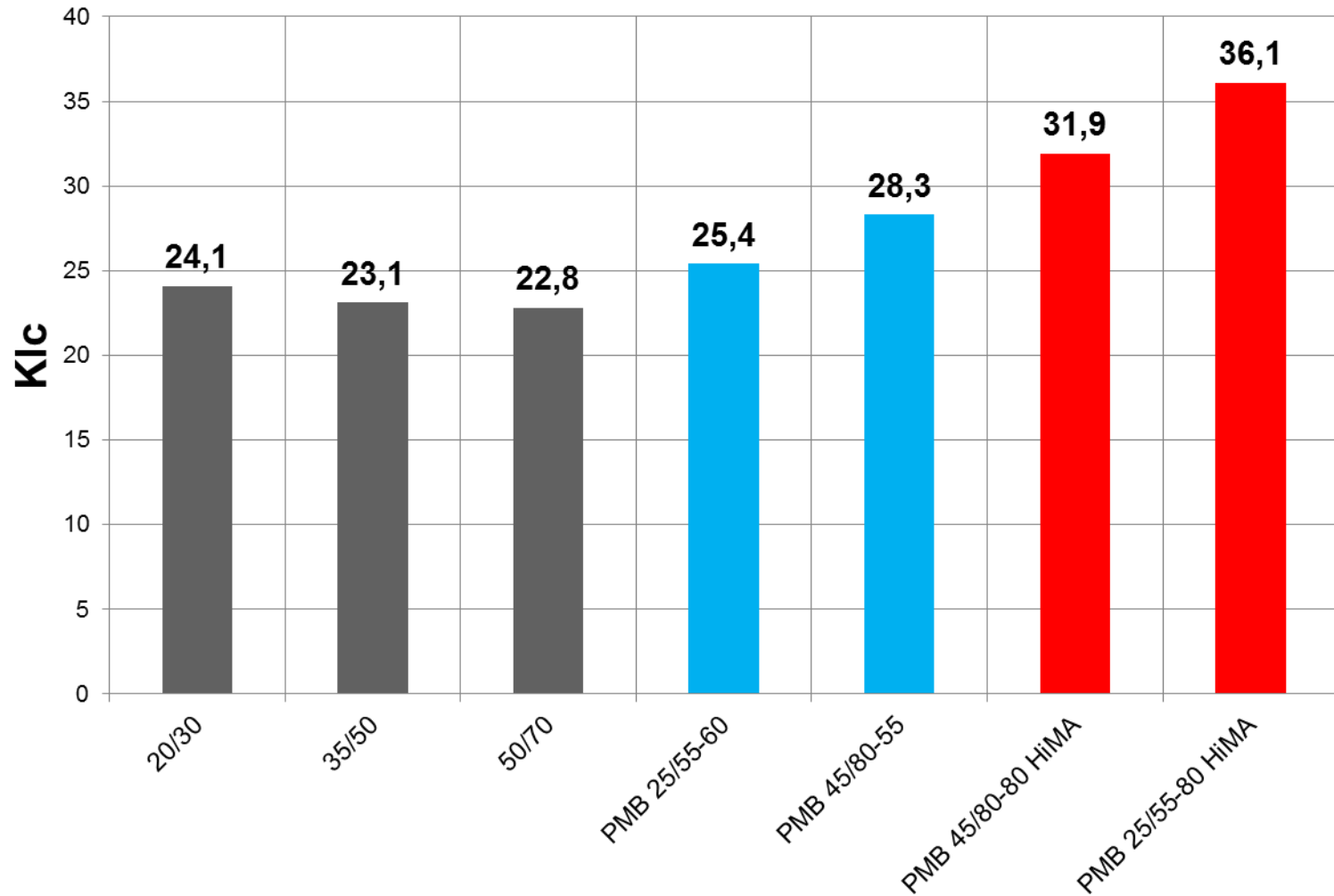
Badanie pęknięcia próbek - Odkształcenie

Odkształcenie próbki przy maksymalnej sile F

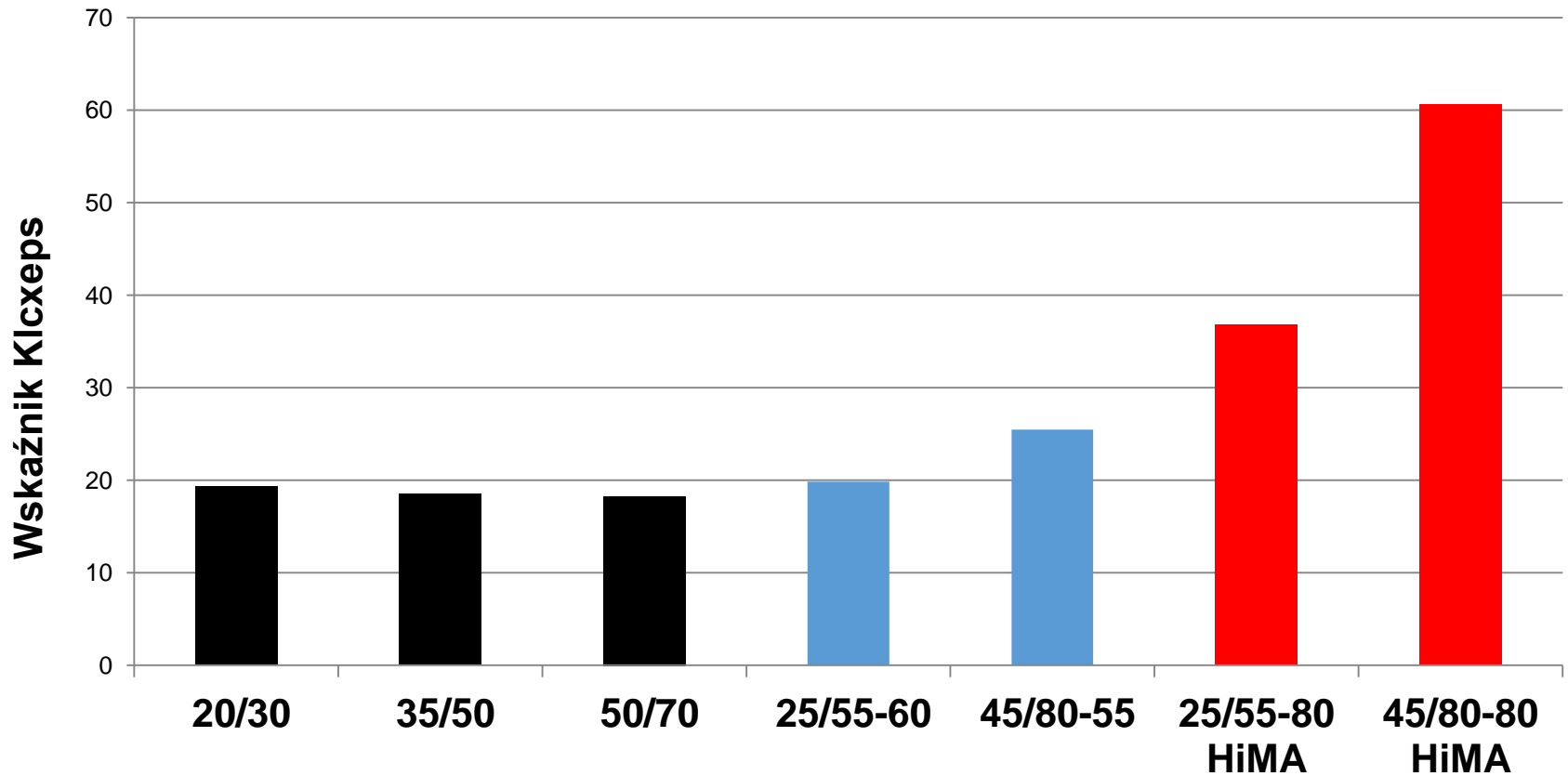
Badanie pękania próbek - podsumowanie

Badanie pękania próbek - podsumowanie

Wskaźnik Klc*odkształcenie

Wnioski

WNIOSKI

- Wytrzymałość zmęczeniowa warstwy nawierzchni asfaltowej zależy nie tylko od właściwości mieszanki mineralno-asfaltowej, ale także od właściwości materiałów składowych.
- Dobrym przykładem jest rodzaj zastosowanego asfaltu. Wyniki badań wykazały, że asfalty drogowe, modyfikowane polimerami i wysokomodyfikowane polimerami tworzą oddzielne klasy wytrzymałościowe w odporności na zmęczenie.
- W trybie badań zmęczeniowych, jaki stosowane są w metodzie 4PB-PR, tzn. kontrolowanego odkształcenia, najlepsze wyniki zwykle uzyskują asfalty najbardziej elastyczne w temperaturze badania. Z tego powodu np. lepszy wynik uzyskał asfalt 50/70 od 35/50.

WNIOSKI

- Asfalty modyfikowane polimerami charakteryzują się znacząco lepszymi wynikami niż asfalty drogowe. Spośród nich najlepsze okazały się asfalty wysokomodyfikowane ORBITON HiMA.
- Przyczyną lepszych wyników jest większa objętość polimeru (elastomeru) w asfalcie wysokomodyfikowanym.

WNIOSKI

- Badania odporności na pękanie uszeregowwały lepszczą drogowe w podobny sposób jak badanie zmęczenia.
- Najlepsze okazały się asfalty wysokomodyfikowane ORBITON HiMA, potem asfalty modyfikowane w sposób klasyczny i asfalty drogowe.
- Warto zwrócić uwagę, że w asfaltach drogowych zachodzi prosta zależność: im asfalt jest twardszy tym ma większą odporność na pękanie w temperaturze 0°C. Dla asfaltów modyfikowanych nie ma takiej prostej zależności, ponieważ decyduje sposób modyfikacji (ilość polimeru, rodzaj bazy asfaltowej).
- Odporność na pękanie wg normy EN 12697-44 wyrażona przez K_{lc} jest skorelowana z modułem sztywności mieszanki. Jednak chyba lepiej oddaje

Dziękuję za uwagę!